

**Pau Vidal**

**CORREGIR  
MATA**



V I E N A  
E D I C I O N S

# A L'ASSALT DE L'IEC

---

«Som una comunitat lingüísticament malalta des de fa segles.  
Es pot tolerar que una comunitat s'hagi de qüestionar  
contínuament la bondat, la genuïnitat d'allò que parla?»

Joan Solà, discurs al Parlament (2009)

«Fa trenta anys que neguem la realitat lingüística en què ens  
trobem immersos: neguem que la llengua recula de manera  
alarmant, neguem que els catalanoparlants tinguem problemes  
lingüístics. Negant la realitat no tindrem mai ni voluntat  
ni recursos per millorar-la i superar-la.»

Joan Solà

«Ningú no gosaria dir a un metge on és el fetge,  
però en canvi tothom gosa dir que en català això és així  
o d'aquella altra manera.»

Germà Colon

Han passat cinc anys i allò que preveia *El bilingüisme mata* s'està acomplint fil per randa: el codi es continua degradant a un ritme vertiginós enmig de la indiferència de la comunitat catalanoparlant. No de tota, esclar. Hi ha un percentatge de gent, els malalts de llengua, sincerament amoïnada per aquesta involució. Numèricament poc significatiu (filòlegs, lingüistes, estudiosos i lletraferits en general, algun escriptor...) però sobredimensionat a causa de la recurrència del debat en l'àmbit públic i els mitjans. Els qui vivim immersos en la discussió lingüística ens pensem que el futur de la llengua

és qüestió d'interès general, però res més lluny de la realitat, tal com es pot comprovar amb cada article o missatge a les xarxes que treu el tema: tant si estan a favor com en contra que «el català s'està morint», continuen essent una majoria aclaparadora els que deixen anar opinions basades en prejudicis, de vegades arrossegats tota una vida, o més i tot (se'ls passen de generació en generació). El ciutadà normal i corrent rarament dedica més de mig minut de la seva vida a rumiar sobre això, i així es perpetuen aquells llocs comuns tan irritants que diuen que «les llengües serveixen per comunicar-se» o que «si el català va sobreviure al franquisme és que no es morirà mai».

Tot i així, en aquests cinc anys (2015-2019) han passat coses rellevants. Dues, sobretot, de molt concretes. Dos terratrèmols, un de petit i un que no tant, que han marcat l'evolució del debat des d'aleshores. Primer, la famosa escabexina dels diacrítics, amb les solemnes declaracions d'insubmissió per per part d'alguns sectors. I després, la publicació de la nova Gramàtica de l'Institut d'Estudis Catalans, amb la polseguera consegüent.

Aquests dos moviments sísmics, especialment el segon, han fet reviscolar amb força un altre debat, darrerament somort: el del model de llengua. El recanvi generacional a la Secció Filològica passat el tombant de segle ha capgirat la imatge de la institució: d'immobilitista i decimonònica ha passat a ser acusada de manigaamplista i castellanitzadora. I els papers s'han invertit. Les parets de la Casa de Convalescència se'n deuen fer creus. L'escorament de la SF cap a posicions més, diguem, flexibles (en la línia de l'*ésAdir*, seguida de ja fa anys per la majoria de mitjans de comunicació, especialment els de la Corporació Catalana de Mitjans de Comunicació), ha generat un reflux cap al purisme per part de grupúsculs minoritaris però

molt actius. L'hegemonia del sector antigament anomenat *light* en els àmbits oficials (Administració, acadèmia i mitjans) troba rèplica especular, en una mena de David contra Goliat filològic, en els *heavies* de les xarxes. Facebook, Twitter i Instagram s'han convertit en plataformes de difusió del model de llengua anomenat neopurista (pels qui el blasmen) o restituïdor (pels qui el defensen). A la superioritat numèrica dels primers, que disposen de columnes d'opinió a la majoria de capçaleres de premsa, els difusors virtuals de l'autoqualificat de «bon català» (o «català revelat», segons Martí Aiguadé) hi responen amb una tenaç estratègia de pluja fina de piulades diàries (una mena de diccionari virtual per fascicles), acompanyada d'una proposta radicalment nova: la correcció individualitzada, un invent del professor retirat Josep M. Virgili que ha tingut un èxit indiscutible. Èxit entès a la manera de les xarxes, és a dir, mesurat en nombre d'interaccions (pel que fa al profit efectiu de les propostes que hi fa, vegeu l'article «Corregir mata», p. 19-23). La cara amable del neopurisme es complementa amb la no tan amable de Facebook, on grups de «pressió lingüística» difonen el mateix model amb unes maneres no tan diplomàtiques, amb profusió d'insults i anatemes sorprenentment severes («espanyolistes» i «catanyols» són les llufes més usades) envers els qui consideren traïdors a les essències fabrianes. Traïdors que, a jutjar per alguna llista negra que hi circula, serien la quasi totalitat dels especialistes (n'és exemple el grup «Aprenguem la nostra pròpia llengua», articles «La secta» i «La secta 2», pp. 25-32).

Mitjançant uns missatges rudimentaris i una simplificació extrema dels axiomes («Això és castellà i no es diu, en català es diu aixà», en seria l'esquema bàsic), l'estratègia digital del bàndol restituïdor fa forat en parlants que difícilment poden accedir a la prosa més exigent de l'estudi acadèmic, o de la Gramàtica mateixa. Parlants sense formació específica, que entenen la llengua com una

mera suma de vocabulari i l'apòstrof com el màxim refinament gramatical. Tant les maneres educades del professor Virgili com les marcial d'ANPL atreuen sobretot dos perfils: l'insegur, convençut de parlar malament i escriure pitjor, que agraeix de bona fe la més infinitesimal de les correccions ortogràfiques i es converteix en un devot del pare corrector, i el patològic, que entén el fet lingüístic com un combat entre bons i dolents i fa de la seva fe una arma contra l'infidel. El primer, força nombrós, és «un pobre pecador amb l'autoestima esclafada a còpia de correccions que demana de ser portat pel bon camí, gràcies al qual adquireix una superioritat moral que usarà per acusar altres víctimes com ell» (@Mauleta dixit). És un perfil molt fàcilment manipulable atesa la seva ignorància en matèria i, en conseqüència, impossibilitat d'esperit crític. El segon, afortunadament minoritari, encara ho és més. perquè la seva mateixa inseguretad (coincideix amb el primer grup en la mala qualitat del seu idiolecte, especialment l'escrit) en fa un bon soldat: agressiu i obedient. És per això que en aquests darrers anys les xarxes s'han omplert de correctors vocacionals que es dediquen a difondre (allò que han entès de) les ensenyances del mestre, amb males maneres i pitjors resultats (el mestre en qüestió se suposa que és en Fabra, filtrat a través dels seus apologetes). Un país malalt de llengua com el nostre és terreny adobat per a la proliferació d'aquesta espècie verinosa, amb un potencial de destrucció lingüística directament proporcional a la bona fe que l'esperona. Paradoxalment, i ara farà meves les paraules d'un bon amic virtual que tinc, Enric Duran, «s'anomenen salvadors del català i en el fons fan el joc a Ciudadanos: crear desconcert en relació amb la llengua, sobretot la col·loquial, que és la mare dels ous, i generar autoodi i desconfiança. I mentrestant la llengua és a la UVI».

Dir, tal com proclama el títol d'aquest llibre, que corregir no és una bona tècnica de millora lingüística és, òbviament, una *boutade*. Corregir és una manera de millorar l'idiolecte ('Conjunt dels usos d'una llengua propi d'un parlant', GDLC) sempre que es faci en determinades condicions. Ara bé, la correcció indiscriminada i, sobretot, amb intenció de difondre un model contrari al que propugna l'autoritat acadèmica (en aquest cas l'IEC), és una estratègia d'eficàcia dubtosa. Cal dir, això sí, que l'especial cruesa que ha adquirit el debat no és sinó el reflex de la situació que travessa ara mateix la comunitat catalanoparlant, atrapada entre dos focs: la secular voluntat d'extermini per part de l'Estat espanyol, ara accentuada a causa dels esdeveniments polítics, i els abassegadors corrents globals, amb una tendència creixent a la uniformització cultural a tot el planeta. Dit d'una altra manera: ara mateix som com un animal acorralat que gruny, espantat, a les dues bèsties ferotges que l'assetgen, el castellà i l'anglès. La pega és que, tal com hem fet massa sovint, ens equivoquem d'enemic. L'agror de la disputa entre milafontanalistes i pitarrens d'avui és un termòmetre de la desesperació. De la impotència de comprovar que, en comptes d'acostar-nos a la normalitat que fa tants anys que ens anuncien, constatem com l'abisme de la dissolució o la desaparició s'acosten com més va més.

[Aquests enfrontaments caïnites són típics de les comunitats petites i dividides. Si heu estat a l'Alguer segur que us ha cridat l'atenció comprovar que, en un corpus humà amb tan pocs parlants (escassos milers de persones), hi hagi dues escoles i dos grups de resistència lingüística oposats que, com aquell qui diu, ni es parlen. Si ho compareu amb la sorprenent unitat que mostren espanyols o francesos, per posar dos exemples de supremacisme lingüístic, a l'hora de defensar la pròpia llengua, la situació no pot ser més paradoxal].

Tot plegat té molts paral·lelismes amb la que es va viure a les acaballes del XIX i la primèria del XX entre defensors de la reforma fabriana i jocfloralistes, encapçalats per un autor de tant de prestigi com Narcís Oller. Si de cas la diferència és que avui dia les xarxes socials permeten als dissidents de mobilitzar molt fàcilment un exèrcit de llecs en la matèria que fan la feina bruta de la pressió. L'aparició d'un sector tan morrofortista (proposen termes tan desuets com *troter per correu*, *delir per esborrar* o *denunciament per denúncia*, creacions tan dubtoses com *repic d'atuells per cassolada* o la desinència zero del present d'indicatiu: *seguesc, esper, cerc...*), que no hauria pogut créixer tant sense les xacres socials, és un mal símptoma. No pas pel model que propugna, que al meu parer no té possibilitats de reeixir, sinó pel que revela: una fase històrica en què el parlant català ja és plenament conscient de la minorització de la llengua i l'acceleració vers un paper residual. No és estrany, doncs, que els escamots d'il·luminats que practiquen aquests escarnis virtuals facin pensar en una imatge tan anacrònica com un assalt a l'estil *Braveheart*: una turba de nafrats vestits amb parracs, tot brandant forques i garrots (els mots medievalitzants), que exhibeixen impúdics les dents corcades i la sarna (el desconeixement lingüístic) mentre proven d'afonar la porta de l'IEC per calar-hi foc. No hi ha diàleg possible quan aquest bàrbar contemporani no sap distingir un barbarisme d'un col·loquialisme i confon adequació al registre amb correcció/incorrecció.

En un moment, doncs, tan delicat com l'actual, aquesta versió 2.0 de l'eterna pugna entre partidaris del català-que-ara-es-garla i el-que-s'hauria-de-garlar em sembla prou important per dedicar-li el primer bloc d'articles recollits en aquest llibre. Però n'hi ha força més. L'ofensiva anti-immersió (i anti-llengua catalana en general) desfermada a Catalunya i a tot Espanya per part del lerrouxisme de Ciuda-

danos ha fet aflorar idees i conductes que durant el període de l'un-solpoble teníem reprimides o dissimulades, tant espanyolistes com sobiranistes. Els articles que ho descriuen, des d'una òptica sociolingüística (però sempre amb un llenguatge accessible al profà) van agrupats en un bloc que titulo amb els dos grans enemics de la llengua: Ells i Nosaltres.

Els altres tres apartats són més filològics (no us espanteu: han passat prèviament pel filtre de ma padrina i diu que s'entenen perfectament): un de dedicat a la publicació de la GIEC i les conseqüències que ha tingut, un altre a la creació lèxica, amb insistència en la principal mancança del català actual (el registre col·loquial) i finalment un de centrat a examinar els anomenats «nous llenguatges inclusius», especialment el del feminisme.

És probable que alguna peça, o unes quantes, us sembli que hauria d'anar en un altre apartat, ja sigui per qüestió d'estil o d'argument. Si més no a mi m'ha passat. Això és conseqüència del tractament volgutament divulgatiu, atès que són peces escrites per a ser publicades en un diari adreçat al gran públic, així com deutores de l'actualitat que imposa la periodicitat setmanal. Només que aquest aparent desgavell us ajudi a entendre que el fet lingüístic és un tot complex que no es pot esbandir amb quatre consignes i mitja dotzena de regles gramaticals ja em donaré per satisfet.